

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . .	10.— K
pol leta . . .	5.— "
četrt leta . . .	2.50 "
posamezna številka po 20 h.	

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
dvakrat . . . 12 "
trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrčenja od petit-vrste po 8 h.
Oznani sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovariša“ izide dne 25. avgusta 1916.

Tovariši in tovarišice, ki dobivate draginjske doklade, se po možnosti spomnite tudi obveznosti do našega lista! Saj se je vedno boril za vašo blaginjo!

Za veljavo slovenskega jezika.

Nasprotniki slovenskega jezika so med naš narod raztrosili neutemeljeno govorico, da se s slovenskimi prošnjami na vojaških oblastih ničesar ne doseže. Ta govorica je tendenciozna, t. j. namenoma širjena; resnica pa je, da ostane v državnem osnovnem zakonu s členom XIX. zalamčena jezikova pravica tudi v vojnem času nedotaknjena, to se pravi, da se slovenske prošnje civilnih oseb na vojaške oblasti, n. pr. za dopuste v svrhu obdelovanja zemlje, žetve, mlatitve i. t. d., nadalje za odpust iz domobranske, oziroma črnovojniške službe, obravnavajo in v danih pogojih tudi ugodno rešujejo.

Pozvedeli smo od zanesljivih oseb in dognano je po lastni izkušnji, da je c. kr. domobransko ministrstvo na pristojno glavarstvo vložene slovenske prošnje iz Štajarske ugodno rešilo. S tem je dala ta vojna oblast zgled priznavanja jezikovne ravnopravnosti slovenskega jezika ter je z dejanjem zavrnila ono tendenciozno govorico.

Naloga šole in slovenskega učiteljstva je, poučiti mladino ter ob danih prilikah tudi odrasle o pravičnosti c. kr. oblasti nasproti slovenskemu jeziku.

Stranke dohajajo pogosto k učitelstvu za pisanje podobnih prošenj. Narodna zavednost, ljubezen do materinega jezika in širjenje znanja o državljskih pravicah zahtevajo od učitelja, poučiti ne-

vedne ter jim veljavo slovenskega jezika dokazati v dejanju s tem, da jim spišejo zaželjene prošnje v našem jeziku.

Krivo sklepajo oni, ki se širokoustijo s tem, da ta ali ona prošnja zato ni bila uslišana, ker je bila slovensko spisana, saj tudi mnogo, mnogo nemških prošenj zavrnejo, a ne zaradi jezika, temveč ker niso bile za ugodno rešitev dani zadostni pogoji.

Cesar svojim narodom.

Cesar je izdal naslednje svojeručno pismo:

Ljubigróf Stürgkh!

Drugič se že obnavljajo dnevi, v katerih nas je nespravljivost sovražnikov prisilila v vojno.

Kakor bridko obžalujem dolgo trajanje teh človeštvu naloženih težkih izkušenj, Mi vendar pogled na težke borbe, vedno iznova opravičuje Moje zaupanje v nepremagljivo moč monarhije, navdaja z velikim zadoščenjem.

Vredno hrabrosti njih, ki se v tesni zvezi z armadami naših slavnih zaveznikov junaško upirajo vedno obnavljanemu navalu premoči, Moji ljubljeni narodi tudi doma tako navdušeno izpolnjujejo svojo dolžnost, kakor je primerno velikemu, resnemu času. Mogočno zedinjeni, doprinašajo z moško odločnostjo vsako žrtev, ki jo zahteva zagotovitev bodočega častnega in trajnega mira. S pravim umevanjem v blaginjo domovine potrebnih ukrepov prenašajo zaradi vojne potrebne omejitve gospodarskega življenja in preprečujejo na preračunjeno ogroževanje obstoja mirnega prebivalstva naperjene zasedne sovražnikove naklepe.

Moje Srce z očetovsko žalostjo čuti z vsakim posameznikom Mojih zvestih podanikov skrbi, ki jih obremenjajo in ki jih prenašajo tako stanovitno, bol za padlimi, bojazen za drage na bojišču, motenje blagodejnega mirnega dela, občutno otežkočenje vseh življenjskih pogojev. Toda opirajoč se na bogata izkustva dveh vojni let, gledam s popolnim zaupanjem v sedaj polagoma se bližajočo bodočnost v osrečujoči zavesti, da Moji vrli narodi zaslužijo zmago, in v trdnem zaupanju, da jim

je ne pridrži milost in pravičnost Previdnosti.

V teh resnih in upolnih spominskih dneh me sili srce, da iznova povem prebivalstvu, da Me njegova nikdar popuščajóča domoljubna požrtvovalnost navdaja s ponosno radostjo in da s hvaležnim srcem priznavam njegovo vrlo, končoveljavni uspeh zjamčujoče ravnanje. Naročam Vam, da to v Mojem imenu sporočite prebivalstvu.

Dunaj, 31. julija 1916.

Franc Jožef I. r.

Stürgkh I. r.

Vojna.

RUDOLF ČUK

Iz Trsta nam pišejo: Zopet je smrt posegla s svojo kruto roko v naše učiteljske vrste ter pobrala mladeniča v najlepšem cvetu mladosti. Rudolf Čuk, učitelj na Proseku, je preminul. V njem smo izgubili dobrega učitelja in značajnega narodnjaka. Poročnik Rudolf Čuk je bil skoraj dve leti na bojišču. Odlikovan je bil z veliko in malo hrabrostno svetinjo na ruskem bojišču. Sreča mu je bila mila do 5. julija. Ko je na čelu svoje hrabre stotnije odvrnil sovražni napad na naš jarek, ga je zadela sovražna krogla. Padel je na tla mrtev ter izdihnil svojo junaško dušo. Žalujemo svojcem naše odkrito sožalje! Tolaži naj jih zavest, da je izdihnil brez bolečin. Ti, dragi pokojnik, boš pa živel v duhu med nami ter boš naš ponos in zgled, kako umirajo naši sinovi za svojo domovino!

Bodi časten in neminljiv spomin junaškemu slovenskemu učitelju!

JOSIP WISSIAK

Kakor poročajo bojni tovariši, je na severnem bojišču padel enoletni prostovoljec-poddesetnik Josip Wissiak, gojenec ljubljanskega učiteljskega — torej zopet eden naših najmlajših! — Odšel je v vojaško službo lansko jesen z letnikom

1897. V Slovenski Bistrici je s prav dobrim uspehom dovršil častniško šolo. Na bojišču je bil le malo časa; prišel je tja po začetku sedanje ruske ofenzive. Dne 19. julija popoldne je odposlal na svoje starše dopisnico s poročilom, da je zdrav in zadovoljen, popoldne ob petih istega dne je kot voditelj svojega pozvedovalnega oddelka padel, zadet v glavo. — Pokojnik je bil vester in izvrsten dijak. Njegove dopisnice pričajo, kolikokrat mu je bilo šolsko delo na mislih tudi na bojišču. — Z vso resnostjo in vztrajnostjo se je pripravljaj za svoj bodoči poklic, a sovražnikova krogla je uničila vse načrte, vse nade! — Junakov grob je pogoltnil sedaj že tretjega gojenca ljubljanskega učiteljskega. Najprej Otmar Černe, potem Ivan Galič (glej 13. štev. našega lista!), sedaj pa še Josip Wissiak, ki je umrl za domovino v cvetoči dobi 19. let!

Bodi tudi temu mlademu junaku trajen spomin!

PROTINEMŠKE ODREDBE V MOSKVI.

Iz Kodanija javljajo: »Djen« poroča, da je poveljnik moskovskega vojaškega okraja ustavil nadaljno izdajanje v nemškem jeziku izhajajočega cerkvenega vestnika.

LISTEK

Tovariš urednik!

V hudih časih živimo! Vsepopšod vlada strogost, zlasti pa pri — cenzuri. V zadnji številki našega lista si hotel bržkone prijaviti na uvodnem mestu zahteve, ki jih je stavilo nemško-štajersko učiteljstvo ob glavnem letnem zboru svojega političkega društva v Gradcu.*) Toda sl. cenzura je te zahteve — zasegla. — Čudno! Graška »Pädag. Zeitschrift« — tudi šolsko-politiški list — je te zahteve vse doslovno ponatisnila ter našla milost pred cenzuro, a v Ljubljani so bili tozadevno drugih misli. Žal mi je, da sem Te spravil ob prostor v listu; boli me to pa tembolj, ker ni bilo prvokrat, kar so moje vrste konfiscirali. Res, v veliki zadregi sem, kaj Ti naj vbodoče še aktualnega poročam; zakaj ob sedanjosti, ko je štedljivost najnujnejša čednost in — potreba, je pač škoda za praznine v listu, ki itak nima preveč prostora. Pri-

krajšani so naročniki, ki pač težko plačujejo naročnino. Oprostite! —

Veš, glede one notice zastran našega štajerskega šolskega »Naredbenika« se danes nisem na jasnem, odnosno ne morem poimti, kaj je na tem grešnega in pohujšljivega, ako list piše slabo slovenščino. Sicer je slovenski jezik deželni jezik na Štajerskem, a šele v drugi vrsti: ergo se tudi ne more zahtevati ob naših razmerah, da bi uradni list moral biti pisan v klasičnem slogu, kaj šel! Saj se uradni jezik odlikuje — tudi v nemščini — od nekda po neki posebnosti. Kdo naj bo potem tako opravičljiv in izbiren?! Prav torej, da so iztrebili one oponašljive vrstice glede štajerskega šolskega »Naredbenika«! Toda, kje pa je tu zdaj doslednost? —

Glej, tovariš urednik, se mi že zopet blede. Spoznavanje krivde je prvi korak do poboljšanja. Zato pa hočem v prihodnje biti skromen in previden, da Ti nehotoma ne storim krivde.

Uradnih odredb danes sploh ne gre kritikovati, pač pa — mislim — se jih sme hvaliti, če so hvale vredne.

Naše šolske oblasti so za prihodnje šolsko leto že ukazale, zanikarne, renitentne učence zopet izkazovati ter jih predlagati v strogo kaznovanje. Dveletna vojna doba je tozadevno storila svoje, in šolske naše oblasti so se same nekaj ob tem naučile. To nas veseli, ker smo takoj ob početku vojne vedeli, da mora priti do tega. In prišlo je! Zgolj s »pardoniranjem« se pri abstinatni mladeži ne opravi ničesar...

Priporoča se Ti do vprihodnje

Tvoj štajerski poročevalec.

Na dan sv. Abdona I. 1916.

Opomba uredništva: Tudi mi smo v zadregi, ker ne vemo, kaj smemo in česa ne smemo pisati. Mi se ukaza, dobljenega od pristojne vojaške oblasti, strogo držimo. Že iz lastnega nagiba nam niti v sanjah ne pride na misel, da bi samo črko zapisali, ki bi bila kvarna moči, veličini in operacijam naše vojske. Pregloboko se zavedamo svojih avstrijskih državljskih dolžnosti! Zavedamo pa se tudi, da z vso svojo silo in z vsemi svo-

jimi sredstvi po najboljših svojih močeh pospešujemo patriotično delovanje slovenskega učiteljstva ter tako služimo veliki nalogi sedanjih burnih dni, čemer dokaz je vsaka številka našega lista! — Naša dolžnost je pa tudi, da informujemo slovensko učiteljstvo vsaj o tem, kar se godi važnega in pomembnega v avstrijskem učiteljskem in šolskem svetu in o čemer pišejo brez zadržka drugi, tudi slovenski listi!

FOTOGRAFIRANJE, RISANJE, SLIKANJE V ARMADNEM OBMOČJU PREPOVEDANO.

Glasom razglasa c. in kr. 5. armadnega poveljstva (Stan. odd. z dne 9. julija 1916, Z. K. Nr. 8839) je fotografiranje, slikanje, risanje važnih vojaških objektov, mostov, železniških naprav in utrd, postojank, branilnih naprav, taborov, transportov vojakov in ranjencev itd. v armadnem območju civilnim osebam prepovedano. Na ozemlju zapadno sprednje kordonske črte civilne osebe pod milim nebom sploh ne smejo napravljati nikakih posnetkov. Izjeme teh prepovedi dovoljuje na pismeno prošnjo v posebnih slučajih 5. armadno poveljstvo, stan. odd., vojna pošta 508. Izven armadnega (etapnega) območja je zaradi odredbe vojnega nadzorovalnega urada z dne 19. junija 1916, št. 67.945, fotografiranje na koldvorih in z vlakom med vožnjo prepovedano. Izjemoma da dovoljenje za fotografiranje civilnim osebam za proge državnih železnic pristojno ravnateljstvo državnih železnic sporazumno z železniškim linijskim poveljstvom (vojno transportno vodstvo), za zasebne železniške proge linijsko poveljstvo (vojno transportno vodstvo). Enaka načela veljajo za dovoljenja naprave kinematografičnih slik.

SILA BOLGARSKE VOJSKE.

Pariški »L' Oevre« piše: Bolgari so ob izbruhu vojne mobilizirali 500.000 mož. Na mrtvih in invalidih so dosedaj izgubili 50.000. Število na novo pod orožje poklicanih obvezancev letnikov 1914—1917 pa znaša 150.000, tako da razpolaga bolgarska vojska s 600.000 vojak. Tem pa je še pristihi 100.000 makedonskih in alban-skih četašev.

PRUSKO UČITELJSTVO.

V nemški armadi služi kakih 50.000 učiteljev; nad 4000 jih je že padlo. Z ozirom na pomanjkanje učiteljev nastavljajo zdaj v večjem številu učiteljice, a je še vedno 14.000 izprašanih učiteljic brez službe.

SODNI KADETI IN SODNI PRAPORŠČAKI.

Na vojaških sodiščih so ustanovili novo šaržo, in sicer šaržo sodnega kadeta in sodnega praporščaka. To šaržo bodo dobili enoletni prostovoljci, ki so glasom zdravniškega izvida sposobni samo za pomožno službo in so vsaj 6 mesecev zadovoljivo službovali kot zapisničarji na kakem vojaškem sodišču.

IZLOŽBA ANONIMNIH PISEM.

»Lausanska revija« piše: Anonimno pismo je v največ slučajih delo zahrbtnih ljudi, hudobnih in maščevalnih, ki pod krinko dela za domovino hočejo upropasti svojega bližnjega. Nekateri ljudje vržejo proč anonimno pismo, kakor hitro ga dobe. Napačno! Taka pisma bi treba zbrati in jih izložiti. Zbirka bi bila nad vse zanimiva z grafološkega, meščanskega in moralnega stališča.

TRETJI ZBOR.

Kamor ga pošiljajo na obrambo domovine, se ta zbor odlikuje. Tako je bilo v tej vojni na vseh bojiščih. Posebno so tudi poročila poveljstva zadnjih dni o bojih na tirolskem bojišču polna hvale o ju-

naštvu tega zbora. Pred nekoliko dnevi je poročilo naglašalo, da so se posebno odlikovali oddelki pešpolka št. 17 in 7. lovski bataljon. Tudi 27. domobranskemu polku so izrekala že uradna poročila najlaskavejši pohvalo. — Ta zbor imenujejo časih poročila tudi »graški zbor«. To pa le zaradi običaja, da se zbori označajo z mestom, kjer imajo zborna poveljstva svoj sedež. — Čete III. zbora tvorijo po veliki večini sinovi slovenskih dežel. Slava teh čet je slava slovenskega naroda. Čine teh čet je pisati na dobro temu narodu, ki je vzgajil in dal državi take branilce — take priče o zvestobi, vdanosti in požrtvovalnosti za domovino. Konstatirati je treba to zopet in zopet, ker inorajo pred takimi čini, priznanimi in proslavljenimi od avtoritativne strani, utihniti vsi zlohotni glasovi, ki so pred to vojno hoteli metati črno senco na pošteno slovensko ime. — V tem zboru službuje tudi največ slovenskih učiteljev.

MADŽARSKO, NE PA OGRSKO.

Nemško glasilo »Türmer« je objavilo članek, v katerem je bilo med drugim citati tudi to-le: »V pruski poslanski zbornici je bilo predlagano, da se ustanovi stolica za ogrski jezik na berlinskem vseučilišču. Predlog pravi: »Kako malo ve običajno Nemec o Ogrih!« To očitanje bi oni, ki so stavili predlog, prav po pravici tudi nase obrnili. Zahtevajo torej ustanovitve stolice ogrskega jezika, da si takega jezika ni. Na Ogrskem govorijo nemško, madžarsko, rumunsko, slovensko, srbsko-hrvaško, slovaško itd., ali ogrskega jezika ne pozna nihče. Kakor se vidi, nameravajo Prusi ustanoviti stolico madžarskega jezika. Praktične vrednosti pa nikakor nima ta predlog. Kdo pa se bo učil jezika, ki ga govori komaj 8 milijonov ljudi, in to še v deželi, kjer vsak izobražen človek razume nemško? Iz tega razloga nima predlog ogrskega združenja za prijateljstvo v vojni, da bi se nemški in madžarski otroci izmenjavali in se tako naučili obeh deželnih jezikov, za nemške otroke nobene cene. Žal, nemška prijaznost na Ogrskem ni bila nikdar priznana. Kakor poroča list »Deutsch-Ungarischer Volksfreund« v Temesvaru, je bilo nedavno nemškim časopisom na Ogrskem naročeno, da ne bi več pisali starih nemških imen mest, kakor Hermannstadt, Kronstadt, Pressburg itd., temveč samo madžarska imena, kakor Nagyszeben, Bresso, Pozsony itd. Poleg tega je predlagal profesor Beöthy v Pešti, da bi se v dopisovanju z Nemci rabila madžarska imena mest, ki so bila doslej predpisana le za uradno dopisovanje.«

PAPEŽ O VOJNI.

Kor. urad poroča. Povodom sprejema 3000 za mir molečih otrok je imel papež govor, v katerem je rekel, da so bili doslej zaman njegovi opomini, da naj bi se odložilo orožje in se ustvarilo po pameti in pravičnosti razpoloženje, ki bi napravilo konec temu nečastnemu mešanju ljudi. Papež ne dela nikakršnih načrtov, kako bi človeška družba mogla napraviti konec mržnji in klanju in se zopet posvetiti mirnemu delu in spravi, ker se boji, da bi ti predlogi ne bili enako ljubi vsem njegovim sinovom. Zadovoljuje se s tem, da ponavlja svoje želje in prepušča to nalogo Vsemogočnemu, ki bo ukrepal o namenih ljudi.

POLEMIKE RADI JADRANSKEGA VPRAŠANJA.

Znani angleški žurnalst Steed nadaljuje v »Giornale d' Italia« svojo polemiko zaradi Jadranskega vprašanja. Vztraja na svojem stališču, da Italija ne sme kršiti jugoslovanskih pravic. Steed oporeka trditvi, češ, da Anglija daje pouke samo Italiji. V Londonu drže v mejah tudi pretiranosti Jugoslovancev, ali v slučaju potrebe da bodo znali obračunati tudi z italijanskim šovinizmom, istotako kakor s srbskim. — »Zeit« pripominja, da to pismo in pa Pašičev neuspeh povodom njegovega potovanja v Rim gotovo ne izboljšata odnošajev med Italijo in Srbijo.

»DANTE ALLIGHIERI«.

Društvo »Dante Allighieri« ima svoj sedež v Rimu, ki se — na papirju — ne peča s politiko, ampak ima samo idealne namene: varstvo in razširjanje italijanskega jezika in italijanske kulture. Samo v ta namen ustanavlja in podpira šole in knjižnice, razširja knjige in spise, prireja predavanja. Šola v Viellegeruthu je sezidana z denarjem iz kraljestva in še mnogo drugih. Ali je torej on kriv, ako si mora pustiti država zidati šole od inozemcev? Tako igra tukaj vlogo plemenitega, ki ne prinaša ničesar drugega, kakor znanje, blagoslov in umetnost; saj je bilo vedno poslanstvo njegovega naroda, da nosi luč med barbare. In se pritožuje nad barbari, da ne more ustanoviti v monarhiji podružnic, in zraven se pa smeje, zakaj — — društvo ima v Avstriji vkljub temu nad 60.000 članov. V Vidnu, Jakinu in Raveni so pisarnice društva, ki se bavijo s Primorsko in Dalmacijo, Tirolska pa spada v področje Brescije in Turina. — Razen javnega programa »Dante Allighieri« ne obstoji noben drugi ali tajni, ampak samo »razširjen« program. Mlademu možu pokažejo list — samo ena številka »Grande Italia« iz leta 1909 — in on bere: »... Najvažnejše je, da se pomaga rojakom v onih pokrajinah, kjer je italijanstvo najbolj v nevarnosti. Šole morajo že od narave, zgodovine in tradicij določene meje razširiti. Meja sledi razvoju alpskega grebena. To je priprava boja na duševnem področju!...«

KDAJ BO MIR?

Ogrski politik in bivši minister grof Andrassy se je mudil zdaj v Berlinu, kjer je imel posvetovanja z različnimi oficialnimi osebnostmi. Med drugim je rekel nekemu časnikarju: »Zdaj ni časa, da bi govorili o miru. Dokler misli četvero-zveza, da nas zna premagati, ne bo privolila v mirovna pogajanja. O miru bomo šele govorili, kadar bomo Ruse nazaj vrgli.« Na poročevalčevo vprašanje, če torej letošnje leto ni še pričakovati miru, je grof Andrassy rekel: »Nikakor ne, če ne postanemo v letošnjem letu zmagovalci.« — Iz Berna poročajo: »Newyork Herald« se peča s položajem na evropskem bojišču; pravi, da je prestopila vojna brez dvoma v zadnji del svojega razvoja. Nemci branijo zdaj svoje postojanke v sovražni deželi in so močni dovolj, da obranijo vse svoje postojanke. Listi pričakujejo, da bodo pričeli v kratkem pogajanja o miru; jeseni se odloči z dogodom, ki bo nadkriljeval vse, kar se je zgodilo do zdaj. — Iz Kodanja poroča korespondenčni urad: Za obnovitev svetovnega miru so zvonili dne 1. avgusta v vsej državi četrt ure vsi zvonovi. Večina

cerkvá je bila odprta vernikom. Vršilo se je mnogo zborovanj, ki so sprejela resolucije za skorajšnji mir. — Zaradi popolnosti naj še navedemo prorokovanje znane madame Thébes, ki ve vse in ne zamolči ničesar. In tako tudi noče molčati o koncu vojne. Njen odgovor je kratek in točen: »Pred koncem leta 1916. bo veliki boj končan. Nove zimske vojne ne bo.« — Tako pariška prorokinja. Dobro bi res bilo, če bi se uresničilo to njeno prorokovanje...

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Uspeh dela šole in šolskega vodstva v St. Rupertu ob J. ž. na Štajerskem 412 K 26 vin.; na iniciativo pridnega dečka Vladka Martelanca so priredili njegovi prijatelji in prijateljice par iger, deklamacij, pesmi v prid vojniškim sirotam. Nabralo se je 20 K. Režiserka je bila Olga Ponikvarjeva, impresarij in primadona pa Solza Germkova, priredba v Mojstrani ob sodelovanju učiteljic z Dovjega 1200 K; Agneza Stalarova, vod. otroškega vrtca na Jesenicah, 2 K pod geslom: »Vsak daruj 2 vin. na teden«, nabranih od gojencev otroškega vrtca na Jesenicah od februarja do junija 1916; vadniški učitelj Ivan Krulec dar nekaterih učencev I. razreda ljubljanske vladne ob razdelitvi izpričeval 2 K 80 v.; učiteljica Antonija Kračmanova pri St. Lenartu 2 K; ravnatelj Fr. Robič in učitelj F. Zacherl v Ljutomeru za avgust po 5 K = 10 K; šolska prireditel v Trebčah 148 K 92 vin.; šola na Gorici pri Mozirju 329 K 47 vin.; tovariš Lev Pibovec z Jesenic nabral v Celovcu 119 K; skupaj 2266 K 46 vin.

V zadnji številki izkazanih 173.781 K 79 v.
Danes izkazanih 2.266 » 45 »
Doslej nabranih 176.048 K 24 v.

IV. VOJNO POSOJILO.

V 14. številki smo izkazali za St. Rupert na Štajerskem 20.000 K, kar pa ne odgovarja resnici, ker se je v St. Rupertu s pomočjo šole podpisalo IV. vojnega posojila 22.100 K (prvega vojnega posojila pa 2200 K, torej skupaj 4.300 K več, kakor smo mi izkazali); potom šolskega vodstva v St. Lenartu nad Laškimi se je podpisalo 1000 K; nadučitelj V. Pulko na Jorici pri Mozirju pridobil 10.300 K; skupaj 15.600 K.

V zadnji št. izkazanih 2.225.300 » K — v.
Danes izkazanih 15.600 » — »

Skupaj IV. vojno pos. 2.240.9 » 40 K — v.

DENARNI USPEH DELA SILOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBRI VOJNE DO DANES.

Za »Rdeči križ« itd. 176.048 K 24 v.
III. vojno posojilo 274.148 » 69 »
IV. vojno posojilo 2.240.900 » — »
Srednje šole 29.704 » 58 »
Končna vsota 2.720.801 K 51 v.

Kaj bo z goriškim učiteljski?

ALI SE ODPRO V BODOČEM ŠOLSKEM LETU IN KJE?

Tem skrbi polnim vprašanjem gorških dijakov in dijakinj ustreza nastopni informacijski odgovor iz tistih krogov,

Fran Erjavec:

Pisma.

IV.

Voitsberg, 5. avgusta 1916.

Draga gospodična!

V beli, slovenski Ljubljani, gospodična, sem bil pretekle dni po dolgih mesecih potepanja križem sveta.

Kadarkoli jo obiščem, vselej mi je dražja in vselej se težje ločim od nje, saj vselej močneje čutim, kako naša je. »Glej kakor venec se višje te bele hiše sredi zelenja okrog Gradu«, mi je zadnjič vzkliknil Iv. Cankar, ko sva jo gledala z Bellevueja. Kje Vam prijatelj tako goroko stisne desnico, kje srečate tako odkrit obraz in kje se Vam zasmeje tako jasno oko, kot tam na naših tleh?

Ves nemiren, beječ se razočaranja, sem se vozil pred nekaj tedni proti njej. V tujini gleda človek na domovino s silno sentimentalnim očesom, drugič pa zopet s silno kritičnim, in vsak kozel, ki ga obstrele naši prvaki, kriči tako, da si mora

človek mašiti ušesa tisoč kilometrov naokrog. Bal sem se, da ni tudi na njej pustila vojna atmosfera premočnih posledic, a vkljub nekaterim malenkostim me je že v prvih dneh minil skoraj ves strah in bolj kot kdaj prej verujem danes v svoj narod, odkod drugače ta silna zavest, ta ponos, ta svatovska pesem v srcu! Tedaj je baš otvoril starosta naših umetnikov R. Jakopič svojo XII. umetniško razstavo. Videl sem doslej skoraj vse, a ta me je najbolj razveselila. Sredi vojnega hrušča in splošne bede, ko vsenaokrog grme kanoni in vzdihujejo ranjenci, gredo naši fantje in otroci tako razstavo. To se pravi kljubovati vsemu svetu, postaviti maj v sredo zime, obleči bolnika v svatovsko obleko, mu vliti v žile pomladanskega solnca in bdeti ob njem, dokler si zopet ne opomore.

Na čelu vseh koraka stari, sivolasi Jakopič, ki prinese v vsako razstavo lepšega razkošja v harmoniji barv. Tratinke je rekel nekoč dobro: »Kaj z dvajsetimi leti biti talent, to ni nič posebnega, tedaj je več ali manj vsak, a kadar je človek star petdeset let, tedaj se šele pokaže, če je bil tudi res pravi talent.« — To je

Jakopič dokazal sijajno. In drugi? M. Gaspariju so časih očitali, da je postal rokodelec. Oglejte si ga, gospodična, v tej razstavi in sodite! Meni se pa čudno zdi baš, da pri vsej mizeriji slovenskega umetnika res ni postal rokodelec, ampak ostal skozi in skozi umetnik, ki ga občinstvo res ljubi. To ravno kaže dejstvo, da je takoj v prvih dneh prodal vsa svoja dela. In ta hudomušni H. Smrekar! Človek občuduje njegov zdrav in naravni humor, kakor tudi tisto precizno in individualno tehniko, s katero upodablja svoje duhovite »muhe«. Ta izborni njegov »Dolgčas«; pa vendar ni mislil z njim predstaviti ustanovnega občnega zbora svojega »Društva za podpiranje ubogih slovenskih — mecenov«? Popolnoma nasporna individualnost mu je J. Tratinik, morda najgloblji in najfinejši čuteči slovenski slikar. To kažejo najjasneje res iz duše mu vzete slike »Mati z otrokom«, »Zločin« (prvotno naslovljena »Glad«) in »Sestrica«. In Lojze Dolinar! S kladem nezaupanjem ga je pred leti sprejelo slovensko občinstvo. Danes ne »obeta« več, ampak je že mnogo. Semtertja sem samo narahlo čul: »Samo Pariza mu še manj-

ka.« Da, vruga, ti slavno slovensko občinstvo, daj mu denarja, pa ne pojde samo v Pariz, ampak še dalje, če hočete. Pa ne samo ti, tudi vsi drugi so se dobro izkazali, ne izvzemši niti onih iz oddelka diletantov, kakor učitelj Zupan, Zmitek, Anica Zupančičeva i. dr. Glejte, vi vsi filistri in filistejci, res je mnogo gnilega in slabega med nami, a dokler rodi narod take talente, dokler stoji naš narod kulturno tako visoko, se mu ni bati za obstoj in če pridejo še hujši dnevi kakor so pa danes. Ali ima ob pogledu na tako mlado in silno moč pesimizem pravico do obstanka? Ne, nikakor, če se vsak le samo približno zaveda svoje dolžnosti, ker valovom usode ne kljubuje samo fizična moč, ampak tudi kultura, to vidimo danes pred svojimi očmi dovolj jasno.

Kako je vsak pesimizem tu naravnost otročji. Vam povem, gospodična, še en slučaj. Na vrtu neke gostilnice sem natekel na prijatelja-tovariša z vso rodovitno. Menila sva se to in ono, hipoma začujem ime »Ciciban«. Ozrem se in poleg mene žvrgoli srčkano dekletce:

Čebelica leti z neba
leti, leti vse niže.